

בס"ד, כ"א ניסן התשפ"ו

מנחות פ"ז – דיני יין לנסכים, וכלי השרת שבמקדש לדברים יבשים ולחים

שאלות:

1. כיתה ג' ביקרה ביקב, וביקשו מהם במיוחד להיות בשקט ולא לדבר, יש לזה סיבה מיוחדת?

המשך דיני היין לנסכים

- יין מתוק ויין הליסטיון: המשנה אמרה שיין "הליסטיון" (ענבים שהתמתקו בשמש) כשר בדיעבד, אבל יין מתוק (באופן טבעי או בתוספת) פסול.
- **רבינא מיישב** שיש לתקן את הגרסה במשנה ולאחד ("כרוך ותני") בין היין המתוק ויין הליסטיון, ולקבוע ששניהם פסולים בדיעבד.
- **רב אשי** מחלק: מתיקות שמגיעה מהשמש (הליסטיון) לא מאוסה ולכן היין כשר בדיעבד, אבל מתיקות טבעית של הפרי נחשבת מאוסה ולכן היין פסול.
- יין ישן: ראינו במשנה מחלוקת **שרבי** פוסל לכתחילה יין ישן שעברה עליו שנה. **חזקיה** הסביר את הטעם של **רבי** שהוא מדמה את היין לקרבן כבש שחייב להיות "בן שנתו". אבל הגמרא דוחה את הנימוק הזה כי כבש שעברה שנתו פסול גם בדיעבד **ורבי** בברייתא מכשיר יין ישן בדיעבד. לכן **רבא** מסביר שהסיבה היא שהאדמימות שלו דוהה אחרי שנה, והתורה שיבחה יין אדום שנאמר: "אל תרא יין כי יתאדם".
- המשנה **אמרה** שמביאים יין דווקא **מכרמים עבודים**: הברייתא מלמדת שמעבדים (חופרים) את הכרם פעמיים בשנה כדי להשביחו. הגמרא מספרת על **רב יוסף** שהיה מעבד את הכרם שלו פעמיים, והיין שהופק ממנו היה חזק פי שניים מיין רגיל.
- המשנה **אמרה** שלא מאחסנים את היין בכדים גדולים אלא בחביות קטנות, הברייתא מוסיפה שמדובר על כדים בינוניים של העיר לוד, ולא מניחים אותם אחת על השנייה כדי שאם התחתונה מקולקלת היא לא תקלקל את העליונה.
- **השתיקה יפה ליין**: המשנה **אמרה** שהגזבר בודק את היין ומקיש על החבית כשמופיע ה"גיר" (החלק הלבן שמעל השמרים) כדי לסמן לשואב להפסיק. הגזבר לא מדבר כי לפי **רבי יוחנן**: "כשם שהדיבור יפה לבשמים (בפיטום הקטורת), ככה הדיבור רע ליין".
- **רבי יוסי בר רבי יהודה** פסל במשנה יין שיש בו קמחין מהפסוק "תמימים יהיו לךם ונסכיהם" – כמו שהבהמה צריכה להיות תמימה ללא מום, ככה גם הנסכים. **רבי יוחנן שאל** האם המקדיש יין כזה לוקה משום איסור "בעל מום", והשאלה שוב נשארה בתיקו.
- בהמשך לדיון על המקורות לנסכים המובחרים הברייתא מביאה את המקורות לבעלי החיים המובחרים: אילים ממזאב, כבשים מחברון, עגלים מהשרון, וגוזלות מהר המלך. **רבי יהודה אומר** שהיו מביאים כבשים שגובהם שווה לרוחבם מרוב שומן, ו**רבא בר רב שילה** לומד את זה מהפסוק "כר נרחב" – כר = כבש, רחב ושמן.

○ ובהמשך לפסוק בישעיהו שקשור בגאולה הגמרא שואלת על הפסוק "על חומתיך ירושלים הפקדתי שמרים כל היום וכל הלילה תמיד לא יחשו המזכירים את ד'..." , מה אומרים אותם מלאכים ("המזכירים") כהזכרה לפני ד'?

- **רבא בר רב שילה ורב נחמן בר יצחק** מביאים פסוקים שהמלאכים אומרים בגלות כדי לעורר רחמים: "אתה תקום תרחם ציון" או "בונה ירושלים ד'".
- הגמרא שואלת מה הם אמרו בזמן שבית המקדש היה קיים? **רבא בר רב שילה** עונה: "כי בחר ד' בציון אנה למושב לו".

הדרן עלך כל קרבנות הציבור

2. יואב קורא את פרשת פנחס והוא רואה נקודה מעל המילה 'ועשרון', האם הספר פסול?

פרק עשירי – מידות היבש (עשרון וחצי עשרון)

המשנה פותחת את הפרק העשירי בתיאור כלי המדידה של הדברים היבשים (סולת למנחות) שהיו בבית המקדש. הגמרא מפרטת את המחלוקת בין התנאים:

- שיטת **רבי מאיר** (שלושה כלי מדידה):
 - שני סוגי עשרון (גדוש ומחוק): **רבי מאיר** לומד מהכפילות בפסוק "עשרון עשרון לכֶּבֶשׁ הָאֶחָד", שהיו במקדש שני כלים של עשרון:
 - עשרון "גדוש": כלי קטן יחסית, שהכיל שיעור עשרון רק כשהסולת הייתה גדושה מעל שפתו. בו מדדו את כל המנחות הרגילות.
 - עשרון "מחוק": כלי גדול יותר, שהכיל עשרון כשהוא שטוח (מחוק) בגובה שפת הכלי. בו מדדו את מנחת החביתין של הכהן הגדול. והוא היה מחוק ולא גדוש, כי את העשרון היה צריך לחלק לשני חלקים ואם הוא גדוש, בחלוקה חלק עלול ליפול ולהתפזר. (רש"י)
 - כלי של חצי עשרון: **רבי מאיר** לומד את קיומו של הכלי הזה מהאות ו' המיותרת במילה "וְעֶשְׂרוֹן אֶחָד לְכֶבֶשׁ הָאֶחָד". הכלי הזה שימש לחציית העשרון של מנחת החביתין לשני חלקים, כי הכהן היה מביא אותו כעשרון שלם מביתו.
 - שיטת **חכמים** (שני כלי מדידה):
 - עשרון אחד בלבד: **חכמים** לומדים מהפסוק "וְעֶשְׂרוֹן אֶחָד לְכֶבֶשׁ הָאֶחָד", שלא היה במקדש אלא כלי אחד של עשרון (שהיה "מחוק").
 - כלי של חצי עשרון: **חכמים** לומדים את המקור לכלי זה מהכפילות של המילים "עֶשְׂרוֹן עֶשְׂרוֹן". הם לא דורשים את האות ו' כמו **רבי מאיר**.
- המשנה אומרת שבמקדש לא השתמשו בכלי מדידה גדולים (של שלושה עשרונים לפר או שניים לאיל), אלא מדדו בעזרת כלי העשרון מספר פעמים:
- **רבי מאיר** לומד את זה מהפסוק "עֶשְׂרוֹן אֶחָד" – שמודדים תמיד במידה של עשרון אחד בלבד.

- **חכמים** לומדים את זה מהניקוד המופיע בתורה מעל האות ו' של המילה "וְעִשְׂרוֹן" (בפרשת פינחס) – הנקודה באה למעט וללמד שלא משתמשים בכלי גדול, אלא מודדים עשרונות בודדים. **רבי מאיר** לא דורש את הנקודות שמעל האותיות.
- 3. נועם שם את הלבונה על לחם הפנים למעלה בלי הבזיק, האם אפשר להקטיר את הלבונה?

חלוקת מנחת החביתין וקדושת השולחן (גמרא)

הגמרא מביאה מספר שאלות שרמי בר חמא שאל את רב חסדא:

- **רמי בר חמא שאל** האם לדעת **רבי מאיר** כלי המדידה של חצי העשרון היה "מחוק" או "גדוש" (והגמרא אומרת שלדעת **חכמים** אפילו על העשרון היה לו את אותה השאלה). **רב חסדא משיב** שמכיוון ש**רבי מאיר** סובר שכלי העשרון ששימש למנחת החביתין של הכהן הגדול היה מחוק, גם כלי חצי העשרון (ששימש לאותה מטרה ומנחה) היה מחוק.
 - הסיבה היא: כדי שהסולת לא תתפזר על הרצפה בזמן שהכהן מחלק ומטלטל אותה. ולכן הדין הזה מוסכם גם על **חכמים** (שגם אצלם העשרון וחצי העשרון שמשו לחביתין).
 - שאלה נוספת: מאחר ולמדנו שמנחת החביתין היא 12 חלות מדוייקות, האם הכהן הגדול מחלק את עיסת המנחה שלו לשש חלות של בוקר ושש של ערב בעזרת כלי מדידה (משקל) או לפי הערכה ביד?
 - **רב חסדא תירץ** שהחלוקה נעשית ביד בלבד. כי זה לא כבוד למקדש להכניס לתוכו מאזניים ("טורטני") לשקילת לחם. שקילת לחם מוזכרת בפרשת התוכחה כאחד מסימני הקללה והרעב: "וְהָשִׁיבוּ לְחֶמְקָם בְּמִשְׁקָל".
 - **רמי בר חמא שאל** שאלה שלישית האם השולחן שבמקדש מקדש "קמצים" של מנחה או לבונה שהונחו עליו למעלה ("בגודש שלו") ללא כלי שרת כלומר, בלי הבזיקין.
 - **רב חסדא תירץ** שהשולחן לא מקדש אותם באופן שניתן להקריבם על המזבח (כי הם צריכים להתקדש בכלי שרת המיועד לכך).
 - הגמרא מקשה מדברי **רבי יוחנן** שהשולחן מקדש את כל מה שמונח עליו עד גובה של 12 או 15 טפחים (הגובה שאליו הגיע לחם הפנים, בהתאם למחלוקת כמה קיפלו את דפנות הלחם כלפי מעלה).
 - רב חסדא תירץ**: שהשולחן מקדש אותם קדושה בסיסית "ליפסל". שאם הם ייצאו מחוץ לעזרה או בלינה – הם ייפסלו. אבל לא מקדש אותם ליקרב על המזבח.
4. מהו הכלי הכי קטן ששימש למדידת נוזלים במקדש?

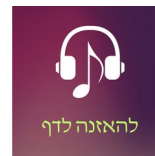
מידות הלח

המשנה והגמרא דנות בשבע מידות הנוזלים (שמן ויין) שהיו במקדש:

- שיטת **חכמים**: היו 7 כלים נפרדים: הין, חצי הין (לפר), שלישית ההין (לאיל), רביעית ההין (לכבש), לוג (למנחות), חצי לוג (לסוטה, תודה וחביתין) ורביעית לוג (למצורע וניזר).
- שיטת **רבי אליעזר ברבי צדוק**: היה רק כלי אחד של "הין" ועליו שנתות שסימנו את המידות השונות.

הדף לע"נ
אמו"ר שלמה חיים משה ב"ר שמואל מנחם הכ"מ
נלב"ע י"א כסלו התשפ"ו

- שיטת **רבי שמעון**: לא היה כלי של "הין" (כי אין לו שימוש בקרבנות, אלא רק לשמן המשחה פעם אחת בימי משה רבינו), ובמקומו היה כלי של "לוג ומחצה" למדידת השמן למנחת החביתין (לוג ומחצה בבוקר ולוג ומחצה בערב). **חכמים** חולקים וסוברים שמדדו שלוש פעמים בכלי של "חצי לוג" עבור מנחת החביתין.